

Talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027-2028 laadintaohjeet ja raami

Kunnanhallitus 08.09.2025 § 179
430/02.02.00/2025

Valmistelija

talousjohtaja Petteri Ristikangas, 044 740 1103

Raskaasti alijäämäinen vuosi

Vuodesta 2026 on ennakkotietojen perusteella tulossa raskaasti alijäämäinen. Toimintakatteen osalta tähän vaikuttaa merkittävilta osin muutos, jonka myötä vuoden vaihteessa valmistuvat uudet koulut Siilinlahdella ja Ahmolla. Pelkästään näiden toimintakuluihin tuleva vaikutus lisää kustannuksia esitysten mukaisesti n. 1,6 milj. euroa, vaikka väistöiloja voidaan poistaa. Yhteensä sivistyspalveluihin on esitetty toiminnallisia muutoksia voimassa olevaan talousarvioon nähden n. 2,2 milj. euroa. Lisäksi elinvoimapaalveluihin on esitetty n. 0,7 milj., teknisiin palveluihin n. 0,3 milj. ja n. -0,2 konsernipalveluihin.

Raamissa näistä esityksistä voitaisiin hyväksyä yht. n. 1,5 milj. euroa. Lisäksi palkkojen yleiskorotuksiin tulisi varata n. 1,4 milj. euroa. Toimintakatteen kasvu olisi em. raamilisäyksillä n. 3,8 % kuluvan vuoden estimaattiin (muokattu) nähden ja samalla kuluvan vuoden talousarvioon nähden 4,6 %. Mikäli raami asetetaan tähän suuruusluokkaan, tulee palvelualueiden esityksistä karsittavaksi n. 1,4 milj. euroa. Tämä edellyttää tasapainottamisohjelmaan yhä uusia kompensoivia toimenpiteitä ja talouden tasapainottamisen valmistelua tulee jatkaa osana talousarvion valmistelua.

Toinen merkittävä muutos kohdistuu tulopohjan valtionosuuksiin, mitkä alenevat verotulotasauksen myötä n. -2,7 milj. euroa. Lisäksi VM budjettiesitykseen sisältyvät leikkaukset ja OKMn rahoitus pienentävät kertyvää valtionosuutta.

Merkittävästi alijäämäisen (- 4,7 milj. euroa) taloustilanteen vuoksi toimintayksiköiden tulee pidättäytyä uusista toimintamenoja nettomääräisesti lisäävistä esityksistä ja kiinnittää erityistä huomiota talousarvion 2025 noudattamiseen. On huomattava, että vuosien 2026-2027 tilanne ei tule yllätyksenä vaan se on ollut nähtävissä jo aiempien vuosien talousarviokierrosten valmistelussa.

Riittämätön ylijäämäpuskuri hupenee

Kumulatiivista ylijäämää jäisi palvelualueiden kesäkuun ennusteen toteutuessa vuoden 2025 lopussa n. 5,0 milj. euroa. Pakollista alijäämän kattamisvelvoitetta ei näin ollen juuri nyt ole, *mutta näkymä talousarviovuoden 2026 lopussa on synkkä. Riittämätön ylijäämäpuskuri on kutistumassa alle puolen miljoonan euron.* Tämä luo välittömän paineen alijäämän kattamisveloitteeseen vastaamiseksi.

Investointiesityksiä on tehty talousarvio vuodelle yht. 11,1 milj. euroa. Kunnan lainakannan hillitsemiseksi investointien suunnitteluun ja niiden jaksottumisen kautta vuosittaiseen investointitasoon tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Kriisikuntakriteerien vuoksi lainanhoitokatteen tunnusluku tulisi pitää kunnassakin yli 0,8 ja vuosikatteen ja poistojen suhde yli 80 %. Nämä tavoitteet eivät täyty. Taseeseen esitettävien investointien

lisäksi toimitiloihin on toimitilaohjelman mukaisesti esitetty leasingkohteina toteutettavia kohteita vuodelle 2026 yht. 4,5 milj. eurolla.

Suunnitelmavuodet 2027-2028

Taloussuunnitelmavuosien ennustaminen on toteutettu oletuksella, että tulopohjassa ei ole muutoksia. Näin siksi, että tulevasta valtionosuusuudistuksesta ei ole laskelmia eikä päätöksiä. Oletus kuitenkin on, että taloustilanne ei uudistuksen myötä tule ainakaan paranemaan. Nykyinen valtionosuuspotti jaetaan kuntien kesken uudella tavalla, ei sisällä lisärahoitusta. Tulopohja on lisäksi riippuvainen lausunnolla olevan kaivosveron korotuksen toteutumisesta. Esityksen mukaisesti vero kolminkertaistuisi jo vuodesta 2026 alkaen (tilitys 2027).

Käytöstä poistuvien ja purettavien rakennusten tasearvojen alaskirjauksia tulisi tehdä suunnitelmakaudella yht. n. 0,9 milj. euron edestä. Lisäksi Fontanella kokonaisuuteen liittyviä alaskirjauksia on arvioitu suunnitelmakaudelle n. 1,9 milj. euroa. Sen jälkeen Fontanella kokonaisuuteen jää vielä, ratkaisusta riippuen, enintään n. 3,2 milj. euroa poistettavaa. Lisäksi tulevat mahdollisten uusien kouluinvestointien edellyttämät alaskirjaukset, mikäli niitä ei toteuteta peruskorjauksina. Em. seikkojen vuoksi taloudellista liikkumavaraa ei ole. Suunnitelmavuosien mahdolliseen alijäämaiseen tulokseen (kumulatiivinen) otetaan kantaa talousarviovalmistelun aikana.

Palvelualueiden investointiesitykset olivat vuodelle 2027 yht. 20,8 milj. euroa ja 2028 yht. 14,7 milj. euroa. Taseeseen esitettävien investointien lisäksi toimitiloihin on toimitilaohjelman mukaisesti esitetty leasingkohteina toteutettavia kohteita vuosille 2027-2028 yht. 4,5 milj. euroa.

	TP 2024	Est 2025	Raami26	TS 2027	TS 2028
TOIMINTAKATE	-62 801	-64 468	-66 910	-68 512	-70 312
Kasvu yht. v. Tp/est/ta	0,5 %	2,7 %	3,8 %	2,4 %	2,6 %
Verotulot	60 612	60 665	61 145	62 170	64 245
Valtionosuudet	11 559	10 829	7 768	10 093	12 450
Rahoitustuotot ja -kulut	107	362	400	407	407
VUOSIKATE	9 477	7 388	2 403	4 158	6 790
Poistot	-7 813	-7 388	-7 070	-7 100	-7 200
ALI- / YLIJÄÄMÄ	1 665	0	-4 667	-2 942	-410
Nettoinvestoinnit	7 038	3 673	5 700	5 200	8 000
Lainakanta	66 185	59 418	62 365	62 064	62 921
KUMULATIIVINEN YLI- / AL	4 916	4 916	249	-2 693	-3 103

Loputon investointilista toimitiloihin

Kunnan lainakannan ja erityisesti toimitilojen vuokravastuiden lisääntyminen valmistuvien kouluinvestointien myötä heikentää kriisikuntakriteereihin sisältyvän tunnusluvun arvoa. Vuokravastuut kasvavat nykyisillä investoinneilla kunnassa 53,4 milj. eurosta (2024) n. 95,0 milj. euroon vuoden 2028 lopussa. Valmistuvien kohteiden lisäksi on ollut esityksiä mm. seuraavista investointikohteista, joiden toteuttamista, ajoittumista ja

kustannusvaikutusten lisäystä on todella tarkasteltava kriittisesti. Kululisäykset eivät sisälly miltään osin laskelmiin. Kohteet, joihin vaikuttaa kunnan väestökehitys ja erityisesti lasten määrän vähentyminen tulisi tarkastella palveluverkon näkökulmasta kokonaisuutena. Palvelun järjestämistapoja ja vaihtoehtoja tulee uusia. Lisäksi hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen vuokravastuita tulee vapauttaa.

kohde	arvio Me	kulujen lisäys/v
Kasurilan koulu	10,0	0,8 Me + alaskirjauksia 0,4 Me
Suininlahden koulu	20,0	1,5 Me + alaskirjauksia 0,7 Me
Bunkkerin peruskorjaus	0,7	0,2 Me
Fontanella	?	alaskirjauksia 3,2 Me
Kirjaston peruskorjaus	2,3	0,25 Me
Kirjastoauton uusinta	0,6	0,15 Me

Kriisikuntakriteerien vuoksi lainanhoitokatteen tunnusluku tulisi pitää kunnassakin yli 0,8 ja vuosikatteen ja poistojen suhde yli 80 %. Nämä tavoitteet eivät täyty, mikäli esityksiä lisätään. Varsinainen kriisikuntakriteeri muodostuu konsernitasolle. Tämän vuoksi myös konserniyhtiöiden taloustilanteen tulee kohentua ja omalta osaltaan vastata tunnuslukuvaateisiin.

Kunnanhallitus päättää talousarvion laadintaohjeita ja raamia käsitellessään ne talouden reunaehdot, joilla talousarviovuoden ja taloussuunnitelmavuosien raami muodostetaan. Palvelualueiden keskinäistä raamia käsitellään tarvittaessa erikseen kunnan johtoryhmässä.

Raami ja laadittava talousarvio sisältää seuraavat reunaehdot ja tavoitteet:

- Tuloveroprosentti (kunnallisvero) ja kiinteistöveroprosentit säilyvät ennallaan
- Talousarvioon ja suunnitelmavuosille sisällytetään laadinnan yhteydessä aiemmin kartoitetut tasapainottamiserät (tai niitä vastaavat). Samalla tasapainottamisohjelma täydennetään vuoden 2026 osalta huomioiden 1,4 milj. euron pysyvä lisäsopeutustarve. Tällöin toimintakatteen kasvu rajataan vuodelle 2026 n. 4,6 %:iin voimassa olevaan talousarvioon nähden.
- Vuosikatetaso laaditaan niin, että suunnitelmavuosien aikana poistoista katetaan vähintään 80 %.
- Käytöstä poistuvien ja purettavien kiinteistöjen tasearvojen alaskirjauksia jatketaan jaksottamalla lisäpoistoja huomioiden kumulatiivinen tulosvaikutus.
- Investointitaso laaditaan talousarvioon ja suunnitelmavuosille niin, että vuosikatteella katetaan vuosittain vähintään n. 80 % investoinneista. Tavoitteena on lainamäärän kasvua hillitsevä vaikutus. Investointitasoa tulee alentaa, mikäli vuosikatetaso ei ole riittävä.
- Toimitilainvestointeja varaudutaan toteuttamaan leasingkohteina n. 4,5 milj. eurolla vuonna 2026 samoin kuin vuonna 2027.
- Suunnitelmavuosien mahdolliseen alijäämaiseen tulokseen (kumulatiivinen) otetaan kantaa talousarvio valmistelun aikana. Taloussuunnittelun tavoitteena on, että tase on kumulatiivisesti ylijäämäinen taloussuunnitelmakauden lopussa.
- Vuokravastuita vapautetaan hyvinvointialueelle vuokratuista kohteista (myynti/sopimussiirto).

Päätöksen vaikutusten ennakkoarviointi: kumulatiivisen tuloksen pitäminen suunnitelmakaudella ylijäämäisenä edellyttää talouden tasapainottamistoimenpiteitä, joilla hallitaan toimintakatteen kasvua. Investointien toteutus edellyttää kokonaissuunnitelmaa ja taloudelta riittävää kantokykyä.

Päätösehdotus	Kunnanhallitus hyväksyy talousarvion 2026 ja taloussuunnitelmavuosien 2027-2028 laadintaohjeet sekä päättää laadittavan talousarvion reunaehdoista ja tavoitteista esityksen mukaisesti.
---------------	--

Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.
--------	-----------------------------